

AARHUS TEATER

SCALA

PREMIERE

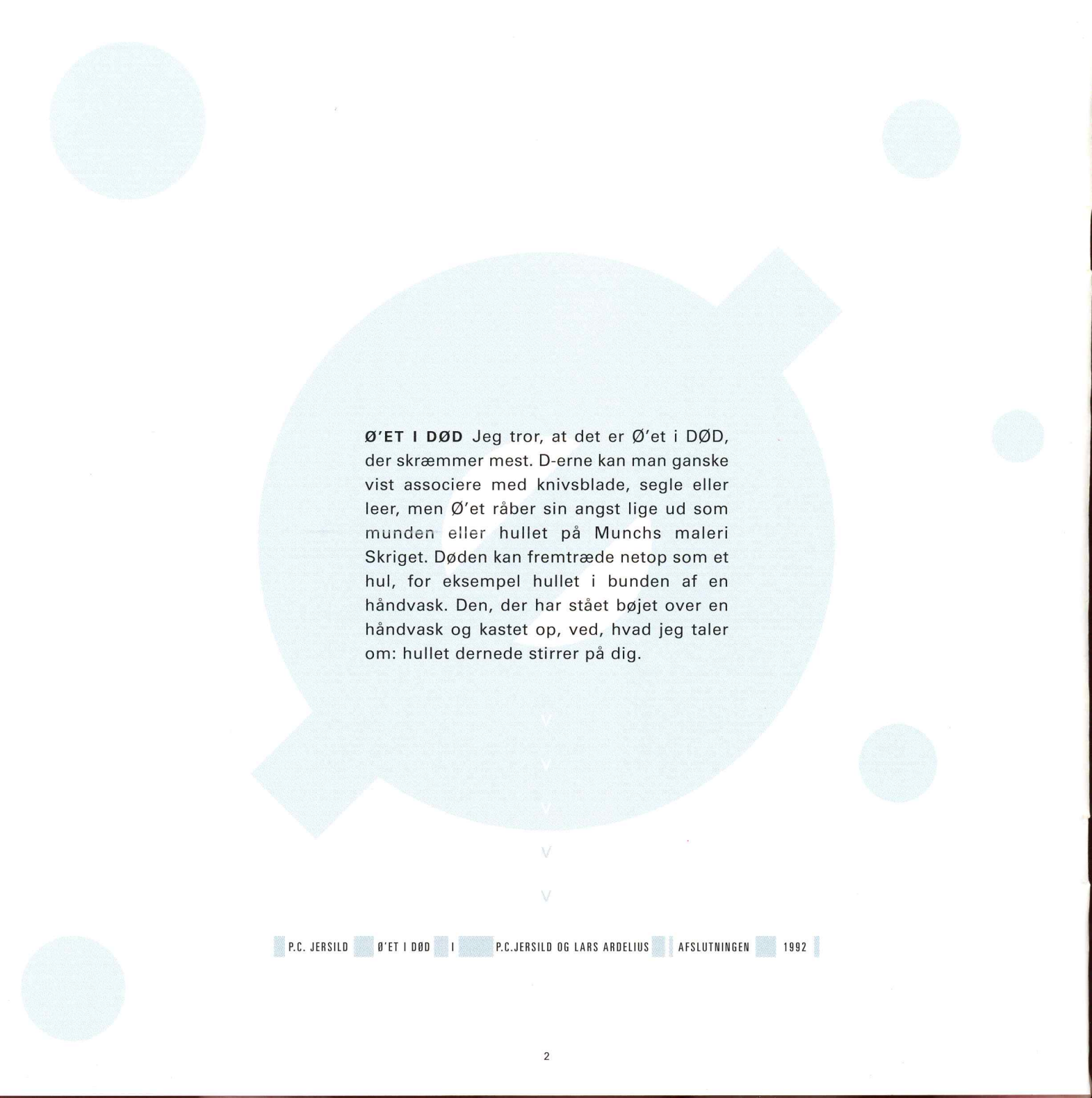
27.

NOVEMBER

2002

Boblerne i bækken

Ø'ET I DØD Jeg tror, at det er Ø'et i DØD, der skræmmer mest. D-erne kan man ganske vist associere med knivsblade, segle eller leer, men Ø'et råber sin angst lige ud som munden eller hullet på Munchs maleri Skriget. Døden kan fremtræde netop som et hul, for eksempel hullet i bunden af en håndvask. Den, der har stået bøjet over en håndvask og kastet op, ved, hvad jeg taler om: hullet dernede stirrer på dig.

OM LIDT ER VI FORSVUNDNE

AF FREDERIK DESSAU

ALLE VED HVAD DØD ER, og ingen ved hvad det vil sige at være død. Og hvor skulle vi også vide det fra? Som død er man ingenting, og ingenting giver kun mening i forhold til noget. Og som død er man netop ikke noget. Andet end død, selvfølgelig.

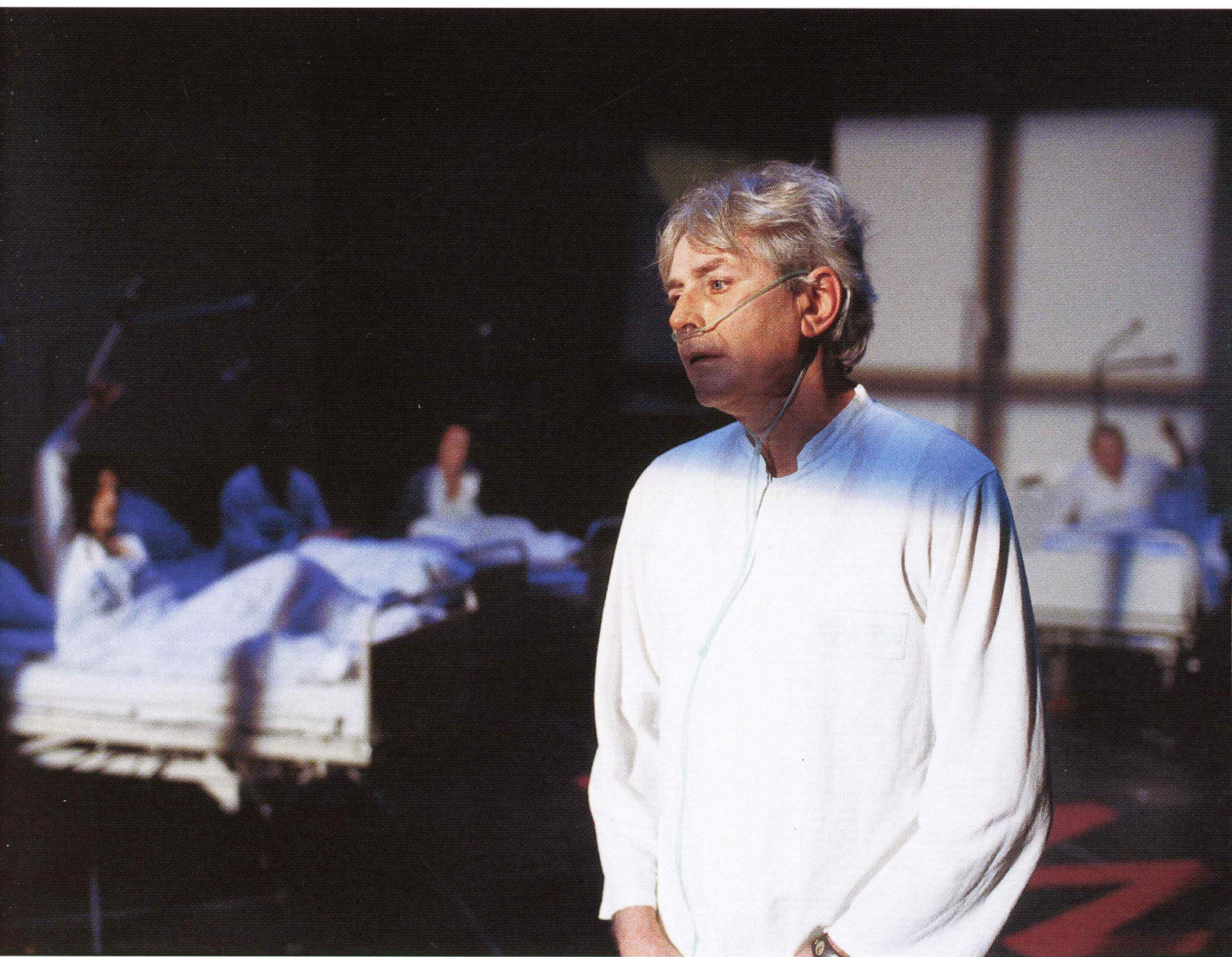
Mennesker dør – andre mennesker. Vi ser dem dø, vi lider med dem, sørger over dem, savner dem, men vi kan ikke slutte fra deres død til vores egen, hvis vi vil prøve at forstå hvad det indebærer at være død. Som levende kan man være vidne til ikke-liv, men ens egen død er ikke en begivenhed i den verden man kender.

Hvad det end vil sige at være død, så er og bliver det livets bedst bevarede hemmelighed, og for ens eget vedkommende vil man aldrig kunne røbe den, fordi man var fraværende da den blev afsløret.

Som det fremgår, kan der siges mange almindeligheder og banaliteter om døden. Spørgsmålet er, om der overhovedet kan siges andet. Men det banale og almindelige vedrører for det meste fællesmenneskelige anliggender, og da der til dato ikke har været tilbagemeldinger fra de døde – når vi ser bort fra overtro og hokuspokus – så kan det ene udsagn om livets store forsvindingsnummer have lige så stor gyldighed som det andet.

ET KLOGT HOVED i den græske oldtid, mente at angsten for døden var komplet meningsløs:

- Når den er indtrådt, er jeg her ikke. Når den indtræder, kommer jeg ikke til at opleve den. Og før den indtræder, oplever jeg den i hvert fald ikke.

Trods den ubestridelige logik i den elegante formulering har det antikke ræsonnement ikke været til større trøst for menneskeheden, siden det blev fremført trehundrede år før dét vi nok så frejdigt kalder vores tid. Når børn er bange i mørket, er det fordi der ingenting er. Og ingenting skræmmer både børn og voksne, for det giver fantasien frie tøjler til at frygte det værste. Af samme grund er vi bange for overgangen fra at have været noget – hvad det så end måtte være – til ingenting, som i hvert fald slet ikke er noget.

Jeg ved godt, at der er mennesker som i deres tro på noget overnaturligt siger sig fri for dødsangst, men jeg tror dem ikke. Måske ville vi ikke være bange for at dø, hvis vi kunne leve vores liv fuldt ud her og nu, men hvor mange af os kan dét? Og da slet ikke under den nuværende regering. Dø skal vi under alle omstændigheder, så det er da nærliggende at have et ængsteligt forhold til døden, sådan som vi lever livet. Jeg har en svaghed for historien om den tibetanske guru, der igennem et langt livs åndelige virksomhed havde nået en så ophøjet og afklaret grad af bevidsthed, at han følte sig hævet over at skulle dø. Da han en dag skulle til det, var hans elever samlet omkring hans dødsleje i andægtig forventning. Den døende gjorde tegn til sin yndlingselev, der bøjede sig over ham for at høre mesterens sidste ord:

- *Jeg vil alligevel hellere leve.*

DET DIGT, hvis sidste linje har givet titlen til aftenens skuespil, kalder Emil Aarestrup for **Angst**

*Hold fastere omkring mig
Med dine runde arme.
Hold fast, imens dit hjerte
Endnu har blod og varme.*

*Om lidt så er vi skilt ad,
Som bærrerne på hækken.
Om lidt er vi forsvundne,
Som boblerne i bækken.*

Uden at ville krænke troende metafysikere mener jeg, at man må være lidt afstumpet for ikke at føle dødsangst – i hvert fald engang imellem. Som når man for eksempel vågner klokken tre om natten og ikke kan falde i søvn igen og har glemt alt hvad man har fået at vide om dét man endelig ikke må gøre eller absolut skal gøre, hvis man vil sove. Som Hemingway siger, er det vældig nemt at være hårdkogt i dagtimerne. Om natten er det noget andet.

HOS I. P. JACOBSEN kan man høre Marie Grubbe sige, at hvert menneske lever sit eget liv og dør sin egen død. Det tror jeg også, og det kan gøre både livet og døden til en ensom affære. Vi kender ikke omfanget af en døendes ensomhed, men vi fornemmer den og frygter den, fordi vi ved, at vi en dag selv skal opleve den. I vores magtesløshed kommer vi ofte til at lade døende i stikken og gøre dem mere alene

med deres angst og vrede, end de ville være, hvis vi gav dem mulighed for at tale om det ukendte, som vi fornægter, affærdiger eller tier stille om, fordi vi ikke ved hvad vi skal sige.

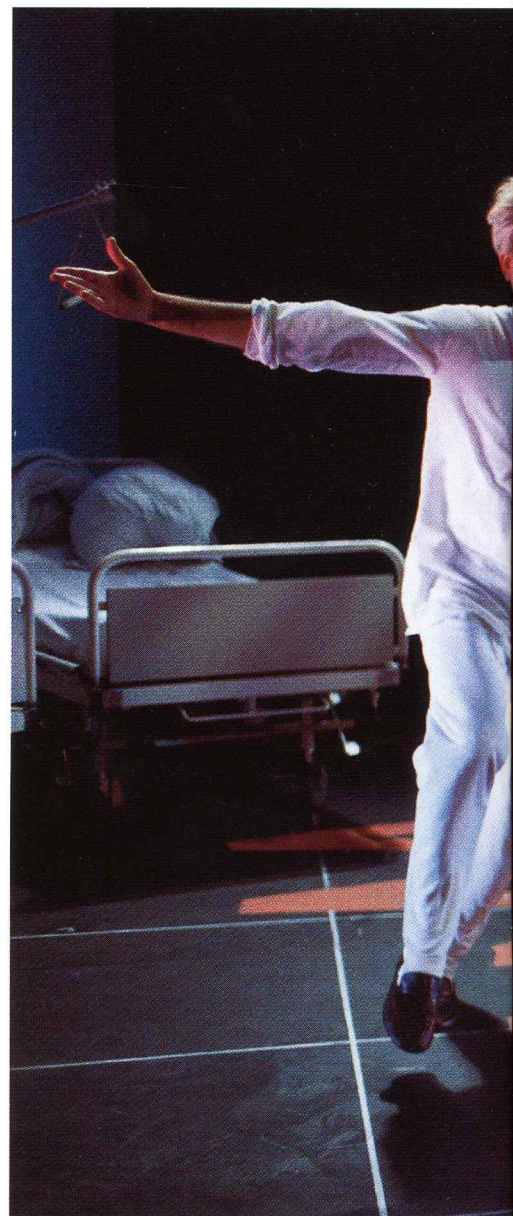
For den der modvilligt skal forlade sit liv her på jorden, er der heller ikke megen trøst at hente i løfter og forsikringer om, at det frygtede ukendte også er en befrielse fra dét der har gjort livet tungt, fra angst og smerte, skyld og savn.

Vil vi alligevel ikke hellere leve?

Døendes ensomhed er ikke blevet mindre af, at de fleste i dag dør deres egen død på et hospital, en upersonlig institution hvis viden og kunnen har til formål at redde liv og gøre syge mennesker raske. At dø på et hospital er ikke bare taktløst, det er et angreb på institutionen, sådan som den i dag definerer sin funktion, struktur og praksis. Et moderne hospital råder hverken over tid eller ressourcer til at tage sig af den menneskelige side af en døendes behov – uanset omsorgsfulde sygeplejerskers og lægers gode vilje.

LIVET ER en strøm, deri består dets gave.

Hvor er sangen, når den er sunget? Hvor er dansen, når den er danset? spørger den engelske dramatiker Tom Stoppard i sit seneste skuespil. Det er kun os mennesker der også vil eje fremtiden. Vores betydning afhænger ikke af, om vi kan overgå vores ufuldkomne virkelighed. Dét der betyder noget, er hvordan vi lever i den i vores egen tid. Vi har ikke andre.

"Hvorfor er vi så bange for døden? Vi er jo helt vilde med fødsler!"

DORA I

BOBLERNE I BÆKKEN

Vore Leverege er flossede og udhulede, vores tro er borte, og vi har ikke fået viden nok til at erstatte troen. Det er et ubærligt tomrum, som får mange til at søge tilbage til troen i forskellige forklædninger.

SUZANNE BRØGGER

BIRGIT CULLBERG

BALLETEN OG VI

1969

KROPPENS BEGRÆNSNING Vi er bundne af vor egen krops tyngde og træghed. Den skal sove, den skal spise, den skal passes som et lille barn. Hvor vidt end tanken flyver og forstanden udvider sine cirkler, er vi dog ynkeligt låst inde i vort skind, og der udkræves flyvebillet og mange penge for at kunne flytte sig hurtigt og effektivt. Og har vi så bevæget os til et andet sted langt borte, er vi dér aldeles ikke så fri og lette, som vi troede. Vi kan ganske simpelt ikke være på mere end et sted ad gangen, selvom aviser, bøger, radio og turistreklame råber på os fra alle sider. Fartens trylleri i bil eller en hurtigbåd beroliger for et øjeblik vore nerver. Vi får just i et sådant nu en fornemmelse af at være flere steder på samme gang. Vor begrænsning er ophævet; vi tror, vi behersker en stor del af jordoverfladen.

Lidenskab for dans i et ubegavet legeme – det må være helvede.

RUDOLF NUREJEV

"Jeg har fået sæd hjem fra USA. Nobelsæd, kalder de det. Jeg skulle vælge mellem en klassisk konservatorie-studerende i violin med bifag i slagtpøj, blå øjne og en IQ på 180. Og en 28-årig halv angloamerikaner, halv afroamerikaner, som allerede har et professorat i aerodynamik. Men han spiller ikke musik."

MASJA I BOBLERNE I BÆKKEN

KIKKERTOPERATION UDEN BEDØVELSE

Både i tegneserierne og i dramatikken tvinger Werdelin alt det grimme frem i lyset. Hun vil helt ind på vrangen. Som ved en kikkertoperation fører hun sonden med det altafgørende kamerahoved dybt ind i tankerne – og bagtankerne – på os. Hun helmer ikke, førend hun har fået de værste pinligheder frem på skærmen, forstørret til det monstrøse. Og selvfølgelig foregår alt uden bedøvelse. Jo mere ondt, det gør, jo mere målrettet dissekerer hun. Det utrolige er, at hun faktisk får os til at grine samtidig. Grine sådan en skinger og næsten hånlige latter, der afslører, at enhver modsigelse er opgivet. Men også en lettet latter. For endelig har nogen sagt det hele, som det er. Derved opfører Werdelin sig på mange måder som sin tids Panduro. Hun spanker, hun udleverer, hun starter oprør. Men ligesom Panduro elskede sit borgerskab i 1970'erne, så holder Werdelin af sine nutidspersoner.

ANNE MIDDELBOE CHRISTENSEN

2000

"Åh, at dansel! Det må heller ikke være nemt, når man er så smuk. Og flyver gennem luften. Margot Fonteyn og Erik Bruhn! Kærlighed og pirouetter!"

MAL I BOBLERNE I BÆKKEN

BOBLERNE I BÆKKEN Af Nikoline Werdelin

Isenesættelse	Morten Hovman
Scenografi	Pia Maanssen
Koreografi	Zitta de Fries
Lysdesign	Jens Holm Larsen
Lyddesign	Kim Engelbrecht

Morten	Anders Baggesen
Johannes	Niels Ellegaard
Ebbe	Mads M. Nielsen
Gottlieb	Henning Olesen
Hardy	Lars Høy
Maj	Kirsti Kærn
Bente/Masja/Dora/Ursula/Adele/Hanne ..	Anne-Vibeke Mogensen
Portør	Sune Christoffer Abel
Portør	Lars Wivelsted

Forestillingens varighed: ca. 2 timer og 15 minutter inkl. pause

Forestillingsleder	Claus Mydtskov
Suffli	Birgitte Hansen
Afvikling lys/lyd	Kim Engelbrecht/Sune Munk Schou

Teaterchef:

Programredaktion ..	Jørgen Heiner, Trine Holm Thomsen og Agnete Krogh
Foto fra afsluttende prøver	Jan Jul
Plakat & program layout	Jørn Moesgård as
Tryk	EJ Graphic

Premiere Aarhus Teater Scala 27. november 2002

Aarhus Teater
er støttet af
Århus Amt

Læs om skuespillerne på **www.aarhusteater.dk** www.aarhusteater.dk
udvikles i samarbejde med webbureauet Kamikaze Internet ApS og softwareudvikleren Dynamic Systems A/S

Kamikaze Internet ApS **dynamicweb**

BEVÆGELSESSANSENS EVENTYRLIGHED

Selvom vi af skikkelse er fede og klodsede, eller vi er syge og trætte, kan bevægelse hos dyr og børn, vind og vover, ja til og med hos sporvognene give en stimulerende oplevelse af spændingen i rummet, det eventyr, som hvert fremstød, hver kurve er. Bevægelsessansen er nemlig ikke blot en ganske almindelig lyst til at gymnasticere eller blot passivt se til, når andre arbejder; den er en glæde ved selve rummet, den plastiske følelse jeg har, når jeg svømmer over dybt vand og dog kan se bunden. – Herved oplever jeg en svimlende følelse af at svæve. Jeg måler afstanden mod bunden med friske øjne, fordi det er noget højst uvant for mig at se nedad. Men forsøger jeg at måle afstanden fra mig selv siddende på en stol til væggen overfor mig, har jeg for længst mistet følelsen af, at der er noget eventyrligt ved det.

Børnene derimod har endnu bevaret glæden og spændingen overfor rummet – dets form og dets dybde. De prøver afstanden ved at kaste legetøj ja endog kosteligere sager ud gennem vinduet. De hopper og kaster sig ud fra stole og borde for at lære rummets form at kende.

"Jeg er uddannet til at forlænge liv. Min kone plejer at sige, at jeg blev læge, fordi jeg hader syge mennesker så intenst! Mit mål er at udrydde sygdom ... som begreb!"

■ HOMO METROPOLIS ■ NIKOLINE WERDELIN ■

"Jeg ønsker blot en enkelt efterkommer ... jeg har altid ønsket det ... forunderligt ... hvordan er det mon faldet sig sådan ... at jeg ligger her og ingen kommer og fortæller om urtepotter og gardiner derhjemme..."

JOHANNES I BOBLERNE I BÆKKEN

JURYENS MOTIVERING

ÅRETS DRAMATIKER: NIKOLINE WERDELIN

Med stor menneskeforstand, med en suveræn replikkunst og med en betragtelig portion kærlighed tager Nikoline Werdelin i dramaet *Boblerne i bækken* fat på det ømtålelige tema 'døden' og lader humoren indgå som en stærk medspiller. Uforfærdet bruger Nikoline Werdelin både sentimentalitet og menneskelige dårskeber som ingredienser i dette livsbekræftende spil.

SELVBEDRAG PÅ STRIBE Werdelin kan noget med sin pen – både som tegner, men i sandelighed også som forfatter. Selvbedraget blandt moderne mennesker i forskellige sociale miljøer går ikke ubemærket hen, hvad enten du er den forladte overklassefrue, veninde, den prætentløse filminstruktør, den politiske korrekte småborger, kæreste eller single-pige på manderov. Som læser kan du ikke vide, om det er dig selv, der står for skud i følgende stribe. Werdelin giver dig lov til at grine af din veninde, din kæreste, din mor og dig selv på en behagelig måde, da hendes satire er fyldt med humanisme og varme.

SØS HOFFMAN

"Jeg ville gerne have de samme frikadeller år ud og år ind. Samme trappe, samme opgang. Samme lille ... glædeshumor. Denne ene ... ENE gang. Kan det ikke blive som aftalt?"

HARDY I BOBLERNE I BÆKKEN

KØB PERFEKTE BØRN PÅ NETTET

TOPMODELLER sætter deres æg og sæd på auktion på internet. Sådan lød nyheden, da den amerikanske modefotograf Ron Harris for et par år siden lancerede et nøje tilrettelagt PR-tiltag. Det virkede. Han fik med det samme verdensomspændende opmærksomhed på grund af sin ekstraordinære idé, og i dag eksisterer den kontroversielle internet-tjeneste stadigvæk. Den er, efter Harris' eget udsagn, den mest besøgte æg- og sædhjemmeside i verden – og det er selvfølgelig stadig muligt at byde på æg og sæd fra topmodeller, som ifølge Ron Harris vil give dig perfekte og smukke børn.

Barnløse par, der higer efter det perfekte, vil ofte betale i dyrdomme for æg eller sæd fra donorer, der opfylder visse krav. Og det udnytter Ron Harris. Barnløshed i USA er nemlig en storindustri, hvor sædbanker og fertilitetsklinikker tjener store penge på, at omkring seks millioner amerikanske kvinder hvert år forgæves prøver på at blive gravide. Nu er æg – og sæddonation ved hjælp af internet blevet verdensomspændende, og potentielle kunder uden for USA er mere end velkomne til at benytte klinikkernes tilbud.

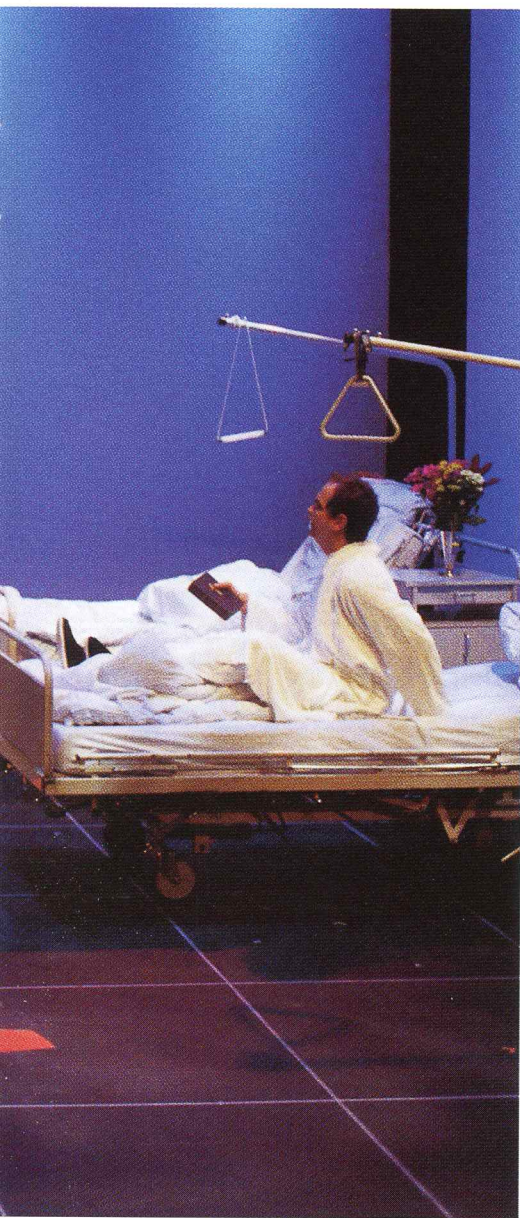
For en klækkelig sum er det muligt at få sendt sæd tværs over Atlanten i en speciel fryseboks. (...) Priserne for at byde på æg eller sæd fra topmodellerne begynder ved cirka 120.000 kr. og slutter først ved over en million danske kroner.

DESIGNERBØRN For Ron Harris er der ikke noget odigt i at tilbyde æg og sæd fra de smukke, atletiske topmodeller på hans hjemmeside. Her kan man se billeder af modellerne og læse om deres personlighed.

Jeg vil ikke forsøge at skabe et samfund udelukkende med smukke mennesker, min hjemmeside afspejler blot vores samfund. Det er naturens orden, at mennesker stræber efter at forbedre alt. Vi ændrer alt for at forbedre det, fordi vi vil det bedste for os selv og vores børn. Alle i dette samfund ved, hvor vigtigt det er at have smukke gener. Bare tænd fjernsynet – vi er kun interesserede i at se på smukke mennesker, lyder det fra Ron Harris i en meddelelse på hans hjemmeside.

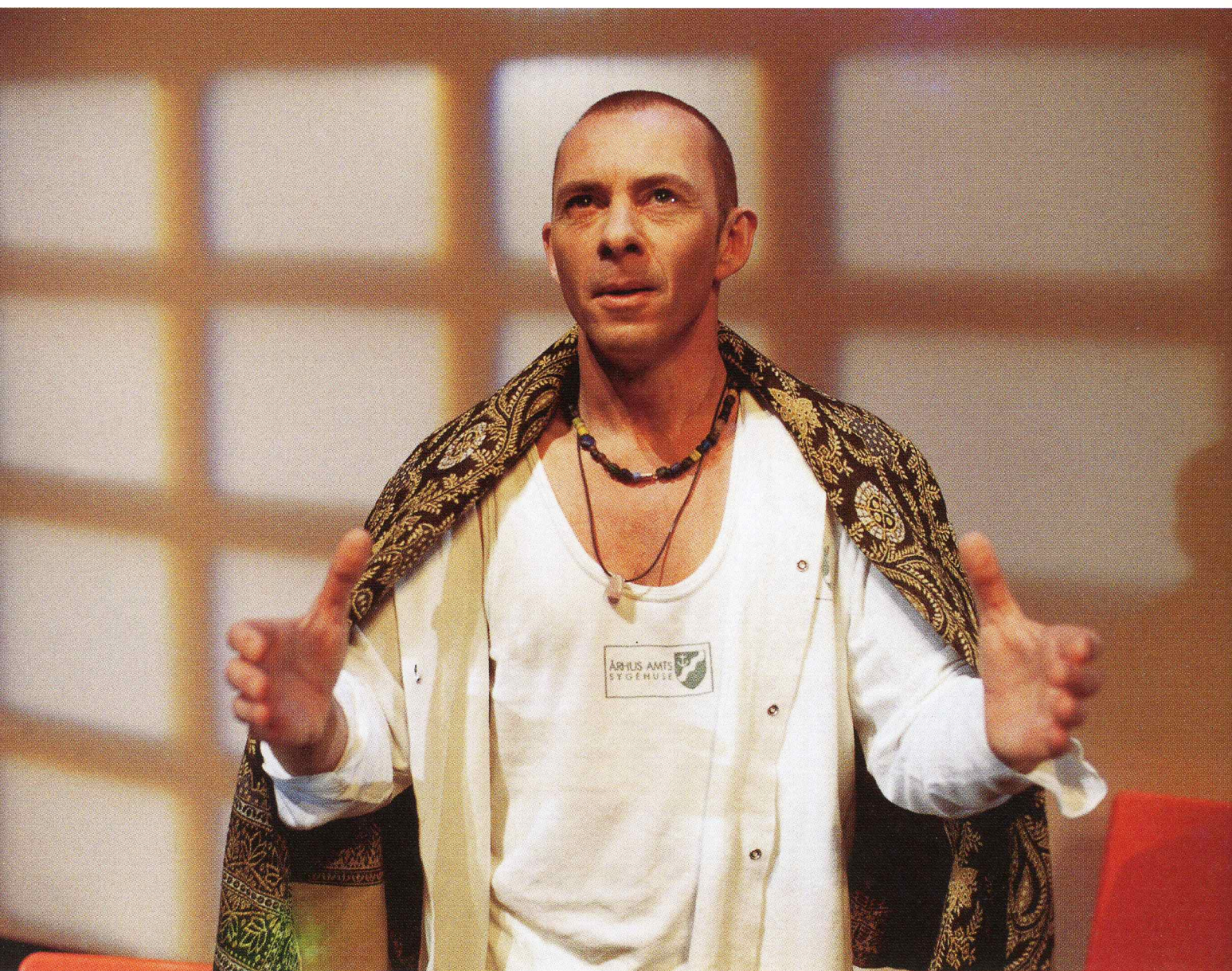
"Vi har fået kontakt til en åndemaner, der arbejder med det bedste fra hindu, fra buddhismen, fra Koranen, Toraen og Det Nye Testamente. Utroligt man ikke har fundet på det noget før."

MORTEN I BOBLERNE I BÆKKEN

*"Jeg har kneppet og knaldet mig gennem livet og hver gang prøvede jeg at undgå, at de lavede et barn på mig...
... og alligevel er jeg far til en seks-syv utilfredse aber, som jeg heldigvis aldrig ser. Pokkers til haletudser!"*

GOTTLIEB I BOBLERNE I BÆKKEN

Jeg er ikke bange for at dø, jeg vil blot gerne ikke være tilstede, når det sker.

WOODY ALLEN